SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
petter.nissen@vapaa-ajankalastaja.fi
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

7.3.2024

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite Asiantuntijakuuleminen Tenojoen kalastussäännön uudistamisesta

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto hallituksen esityksestä Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muuttamisesta sekä Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamista koskevan lain muuttamisesta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut aineistoon: Hallituksen esitys Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muuttamisesta sekä Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamista koskevan lain muuttamisesta. SVK lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

Tutkimusten mukaan Tenojoen vesistöön nousevat lohikannat ovat edelleen heikossa tilassa. Tenon lohikannoissa on tapahtunut lohen rauhoituksen (2021-2023) myötä toistaiseksi lievää myönteistä kehitystä. Biologisen neuvonannon mukaan lohikannat eivät kestä vielä kalastuksen lisäämistä.

Esitetyssä kalastussäännössä Tenon lohikantojen suojelemiseksi laadittu sääntely on varsin monimutkainen tutkittuun tietoon perustuva kokonaisuus. Säännön laatimisessa on käytetty myös paikallista tietämystä esimerkiksi meritaimenen kalastusalueiden suunnittelussa. SVK kannattaa tieteellisen neuvonannon hyödyntämistä kalastuksen ohjauksessa.

Ulkopaikkakuntalaisille vapakalastajille on ollut normaalitilanteessa ennen lohen rauhoitusta myynnissä Suomen puolelle Tenojokea yhteensä 5500 rantakalastuslupaa ja 5500 venekalastuslupaa kalastuskauden aikana. Esitetyssä kalastussäännössä uutena lupamuotona on ”Muiden lajien kalastuslupa”. Muiden lajien kuin lohen ja merinieriän pyyntiin oikeuttavien lupien määräksi säädettäisiin 12000 lupaa, joista puolet, 6000 lupaa, tulisivat myyntiin Suomen puolelle. Ulkopaikkakuntalaisten kalastusmahdollisuudet pysyisivät edelleen myytävien kalastuslupien määrän osalta huomattavasti aiempaa pienempinä. Vene- ja rantakalastuslupien määrät päätettäisiin vuosittain lohikantojen tilan mukaan ja niiden saannissa paikallisilla kalastajilla ja kalastusoikeuden haltijoilla olisi etuoikeus. Lohen kalastuksen salliminen edes pienimuotoisesti edellyttäisi lohikantojen elpymistä. Matkailukalastajille myytäisiin lupia lohen kalastukseen vain lohikantojen vahvistuttua merkittävästi nykyisestä. Kalastuslupiin voitaisiin liittää kalastuksen mahdollistavia lapsilupia (Suomessa alle 18-vuotiaille), joita ei laskettaisi mukaan myytävien lupien kiintiöön.

Esitetyt kalastussäännön muutokset mahdollistaisivat ulkopaikkakuntalaisille kalastusmatkailijoille (matkailukalastajille) Tenojoella tulevina kausina esimerkiksi harjuksen, siian, meritaimenen ja kyttyrälohen kalastuksen. ”Muiden lajien kalastusluvalla” saisi kalastaa ainoastaan perinteisin perhokalastusvälinein (perhovapa ja perhosiima), poikkeuksena alle 16-vuotiaat, joille sallittaisiin heittovapa ja perhokoho. Kalastuksessa sallittuja välineitä koskisivat muun muassa seuraavat säädökset: perhokalastusvälineiden maksimi luokitus AFTM 6 (#6), vain kelluva perhosiima, vain yksihaarainen koukku, suurin koukkukoko numero 8 ja perukkeen (perukesiiman) pään maksimi paksuus 0,25 mm.

Vapakalastuksen kalastuskaudeksi esitetään ulkopaikkakuntalaisille 10.6.-10.8. Lisäksi ulkopaikka-kuntalaisten vapakalastus olisi sallittua 11.-20.8. meritaimenen kalastukseen erikseen rajatuilla alueilla. Yleiseen viikkorauhoitukseen sunnuntaista kello 19 maanantaihin kello 19 ei esitetä muutoksia.

Säännön *3§ rajajokiosuuden kalastajaryhmät* suomenkielisen version momentissa 1 määritellään suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat kalastajaryhmään 4), jolla on kaikista rajajokiosuuden kalastajaryhmistä huonoimmat mahdollisuudet päästä kalastamaan lohta Tenojoen vesistössä tulevina kausina. Muille kalastajaryhmille on uudessa säännössä esitetty pienimuotoisen lohen kalastuksen mahdollisuutta lohikantojen elpyessä vähäistä kalastusta kestävälle tasolle. Lohen kalastuksen salliminen edellyttää uuden säännön mukaan lohikantojen tuottavan hyödynnettävää ylijäämää.

Sivujokien suualueille esitetään kalastuskieltoalueita, joiden lisäksi kalastus olisi kiellettyä Yläkönkäällä (Borsejohka – Levajoen suu) ja Alakönkäällä (Alaköngäs – Bildám).

SVK PITÄÄ TENOJOEN LOHIKANTOJEN ELVYTTÄMISTÄ TÄRKEÄNÄ

SVK pitää tutkittuun tietoon perustuvaa kalastuksen säätelyä tarpeellisena ja kannattaa Tenon lohikantoihin kohdistuvan kalastuksen väliaikaisen rajoittamisen jatkamista kantojen elvyttämiseksi. SVK korostaa kalastuksen rajoitustoimissa tasapuolisuutta kaikkien kalastajaryhmien ja eri pyydysten välillä.

- Kalastussäännön uudistuksessa otettaisiin Tenojoen vesistössä käyttöön ensimmäistä kertaa mahdollisuus asettaa saaliskiintiöitä ja alamitan lisäksi ylämitta kalastuksen säätelytoimenpiteinä. SVK on vuosia ehdottanut näiden ottamista käyttöön ja kannattaa esitystä.

- Alle 18-vuotiaille maksuttomien kalastuslupien myöntäminen huoltajan kanssa saman lupaan liitettäväksi on kiitettävä ratkaisu, joka edistää lasten ja nuorten kalastusharrastusta.

- Ulkopaikkakuntalaisten kalastuskauden pidentäminen ajalle 10.6.-10.8. koko rajajokiosuudella ja 11.-20.8. meritaimenen vapakalastukseen erikseen rajatuilla alueilla jatkaa positiivisesti kalastusmatkailijoiden kalastuskauden pituutta.

SVK esittää Tenojoen vesistön kalastussäännöstä seuraavaa:

- Uudistetun kalastussäännön säädökset eivät kohtele rajajokiosuuden eri kalastajaryhmiä tasapuolisesti. Saamelaisten ja paikallisten oikeudet lohen kalastukseen on asetettu kaikkien muiden kalastajaryhmien yläpuolelle. Ulkopaikkakuntalaisten kalastusmatkailijoiden mahdollisuudet kalastaa lohta Tenojoen vesistössä ovat esitetyssä kalastussäännössä kaikista heikoimmat. Lohikantojen suojelun ja elvyttämisen näkökulmasta saaliiksi otetun lohen merkitys lohikannoille on sama, olipa sen pyydystäjä saamelainen, muu paikallinen tai ulkopaikkakuntalainen kalastaja. Ulkopaikkakuntalaisia kalastusmatkailijoita ei tule pitää muita kalastajaryhmiä heikommassa asemassa.

- Sivujokien suualueiden kalastuskiellot vavalla tapahtuvan rantakalastuksen osalta eivät ole välttämättä tarpeellisia lohen vapakalastuksen ollessa kokonaan kielletty. Sivujokien suualueet ovat vanhastaan suosittuja kohteita myös harjuksenkalastukseen. Kalastuskieltoalueiksi esitetyt Borsejohka – Levajoen suu väli ja Alaköngäs-Bildám väli eivät ole lohen kalastuksen ollessa kiellettyä välttämättä tarpeellisia. Esitetty kalastuskieltoalue Borsejohka – Levajoen suu on pituudeltaan noin yhdeksän kilometriä ja kooltaan ylimitoitettu. Yläkönkään mahdolliseksi kieltoalueeksi riittäisi maastoon merkitty viehekalastusalue. Ylimitoitettu kieltoalue haittaa harjuksen kalastusta alueella ja heikentää kalastusmatkailun ja majoituspalveluita tarjoavien yritysten toimintamahdollisuuksia entisestään.

- ”Muiden lajien kalastuslupien” hinnoittelusta tulevilla kalastuskausilla ei ole saatavissa tietoja. SVK:n näkemyksen mukaan Muiden lajien kalastuslupien hinnoittelun tulee olla kohtuullisella tasolla ja hintojen huomattavasti pienemmät, kuin lohiluvista perityt hinnat. Kohtuullinen hintataso olisi 10-20 euroa vuorokausiluvasta henkilöä kohden.

TAUSTAA

Lausuntopyynnön liitteenä olevan muistion mukaan Suomen ja Norjan välisen rajajoen Tenon kalastusta säädellään kalastussopimuksella (SopS 41–42/2017). Kalastussopimuksen liitteenä oleva Tenojoen vesistön kalastussääntö sisältää käytännön määräykset kalastuksen järjestämisestä rajajokialueella. Kalastussääntö on määräaikainen. Kalastussopimuksen 5 artiklan mukaan kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Kalastussäännön voimassaolo jatkuu siitä eteenpäin aina seitsemän vuotta kerrallaan, paitsi jos toinen osapuolista aiemmin esittää sen muuttamista. Nykyinen kalastussääntö on tullut voimaan vuonna 2017 ja on voimassa 1.5.2024 saakka.

Kalastussopimuksen liitteenä oleva Tenojoen vesistön kalastussääntö sisältää käytännön määräykset kalastuksen järjestämisestä rajajokialueella. Siinä määritellään muun muassa kalastajaryhmät ja niiden kalastusoikeuksien käyttö, matkailukalastuslupien määrä alueittain ja viikoittain, kalastusajat, velvollisuus saalisilmoitusten antamiseen sekä toimenpiteet poikkeustilanteissa. Lisäksi se sisältää teknisiä määräyksiä kalastuksesta.

Tenon lohikantojen huonon tilanteen takia lohen kalastusta esitetään säädeltäväksi portaittain, lohikantojen elpymisen ja eri lohikantojen Tenojoen pääuoman vaellusajankohtien mukaan. Suomen ja Norjan yhteinen Tenon lohikantojen seuranta- ja tutkimusryhmä päivittää vuosittain arvion eri lohikantojen todennäköisyydestä kutukantatavoitteen saavuttamiseksi neljän edellisen vuoden tulosten perusteella. Lohenkalastus voitaisiin uudistetun kalastussäännön mukaan rajoitetusti avata, kun kalastuskaudella on vähintään kaksi viikkoa, jolloin heikoimpaan punaiseen lohikannan tilaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien lohikantojen lohien määrä on alle 20 % kyseisellä viikolla Tenon pääuomassa tavattavista lohista. Pyydettäväksi sallittu lohimäärä määräytyisi lohikantojen seurannan perusteella vuosittaisissa neuvotteluissa sovittavan kiintiön mukaan. Kalastukseen liittyisi myös saaliiksi otettavien lohien kokorajoituksia, ensimmäisessä vaiheessa saaliiksi saisi ottaa vain yhden merivuoden lohia ja suuremmat lohet tulisi vapauttaa. Lohen kalastusmahdollisuuksia laajennettaisiin, kun heikoimpaan punaiseen lohikannan tilaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien lohikantojen lohien määrä on alle 10 % kyseisellä viikolla Tenon pääuomassa tavattavista lohista. Lohikantojen tilan salliessa kalastusta avattaisiin laajemmin.

Muiden kalalajien, kuin lohen kalastusta koskevilla kalastusmääräysten muutoksilla on pyritty osaltaan lieventämään lohenkalastuksen voimakkaiden rajoitusten haitallisia vaikutuksia sallimalla muiden lajien

kalastusta laajemmin kuin vuoden 2017 kalastussäännössä. Aiemmin loheen rinnastetun taimenen kalastus olisi sallittu jatkossa muun kalan pyyntiin tarkoitetuilla ehdoilla.

Matkailukalastajia varten kalastussäännössä on määritelty kevyillä perhokalastusvälineillä käytettävä vapakalastuslupa muiden lajien kuin lohen pyyntiin.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Petter Nissén (valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja